

POJMOVNIK **EU**

Beograd, oktobar 2018.

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

(eng. *Stabilisation and Association Agreement*)

SEKCIJA: EU i Srbija

TEMATSKA OBLAST: Politike EU

PRAVNI OSNOV: Čl. 207, 217. i 218. Ugovora o funkcionisanju EU

POVEZANI POJMOVI: Politika proširenja Evropske unije, Proces stabilizacije i pridruživanja, Institucionalni okvir za primenu sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

INTERNET IZVOR: http://www.mei.gov.rs/upload/documents/sporazumi_sa_eu/ssp_prevod_sa_anexima.pdf

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) predstavlja vrstu sporazuma o pridruživanju koja je posebno prilagođena državama Zapadnog Balkana. SSP je osnovni pravni instrument procesa stabilizacije i pridruživanja (PSP) Zapadnog Balkana, koji je pokrenut 2000. godine. Regionalni mir i stabilnost i razvoj dobrosusedskih odnosa predstavljaju suštinu PSP-a. Sporazum sadrži specifične odredbe koje treba da obezbede stabilizaciju političkih, socijalnih i ekonomskih prilika u državama Zapadnog Balkana, kao i u regionu, kroz razvoj civilnog društva, demokratskih institucija, reformu javne uprave i sveobuhvatnu saradnju u oblasti ekonomije, trgovine, pravosuđa i dr. Bitan element SSP-a predstavlja poštovanje demokratskih načela i ljudskih prava, načela tržišne ekonomije, vladavine prava i poštovanje međunarodnog prava, uključujući i punu saradnju sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju (Haški tribunal).

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju je, takođe, instrument politike proširenja Unije na države Zapadnog Balkana. U sporazumima se ističe spremnost EU da u punom obimu integriše države Zapadnog Balkana u glavne evropske političke i ekonomske tokove, zavisno od ispunjavanja uslova iz Kopenhagena i uspešne primene sporazuma. Takođe se konstatuje njihov status potencijalnih kandidata za članstvo u EU (jedini izuzetak u tom pogledu je Kosovo).

Ovim sporazumom se zapravo ucrtava program reformi za države Zapadnog Balkana. Uspešno sproveden program reformi, zajedno sa ispunjavanjem ostalih uslova i kriterijuma, rezultiraće prijemom u članstvo EU (detaljnije u: *Uslovi i kriterijumi za članstvo u Evropskoj uniji*).

Sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju koje je EU zaključila sa državama Zapadnog Balkana, po pravilu, sadrže odredbe o političkom dijalogu, regionalnoj saradnji i dobrosusedskim odnosima, uspostavljanju zone slobodne trgovine, kretanju kapitala, usluga i radnika, poslovnom nastanjivanju, usklađivanju propisa sa pravnim tekovinama EU, saradnji u oblasti pravosuđa, slobode i bezbednosti, kao i o saradnji u drugim oblastima od interesa za ugovorne strane.

Privrede država članica EU su na višem stepenu razvoja u odnosu na države Zapadnog Balkana i zbog toga SSP predviđa postepenu primenu sporazuma do trenutka očekivane usklađenosti privrede države potpisnice sa privredama država članica EU. To znači da Sporazum predviđa prelazni period za primenu pojedinih odredbi, posebno kada je reč o uspostavljanju zone slobodne trgovine i usklađivanju zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU.

Istovremeno sa SSP-om, ugovorne strane zaključuju i prelazni sporazum o trgovini i trgovinskim pitanjima. Prelazni sporazum se primenjuje do okončanja, obično dugotrajnog, procesa ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između svih potpisnica (država članica EU, Unije i države Zapadnog Balkana) i njegovog stupanja na snagu. Predmet prelaznog sporazuma je ograničen na pitanja koja su u isključivoj nadležnosti Evropske unije (slobodno kretanje robe, drumski transport, pravila konkurencije, kao i obaveza harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU u pojedinim oblastima).

S obzirom na širok predmet sporazuma i bliske, privilegovane odnose koji se uspostavljaju između EU i zemalja Zapadnog Balkana, SSP, poput ostalih sporazuma o pridruživanju, predviđa odgovarajući institucionalni okvir za njegovo sprovođenje (detaljnije: *Institucionalni okvir za primenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju*).

Tabela: Hronološki pregled važnih događaja u vezi sa SSP-om u državama Zapadnog Balkana

Događaj	Hrvatska	Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	Albanija	Crna Gora	Srbija	Bosna i Hercegovina	Kosovo
Početak pregovora o SSP-u	24. 11. 2000.	5. 4. 2000.	31. 1. 2003.	10. 10. 2005.	10. 10. 2005.	25. 11. 2005.	28. 10. 2013.
Parafiran SSP	14. 5. 2001.	24. 11. 2000.	28. 2. 2006.	15. 3. 2007.	7. 11. 2007.	4. 12. 2007.	25. 7. 2014.
Potpisan SSP	29. 10. 2001.	9. 4. 2001.	12. 6. 2006.	15. 10. 2007.	29. 4. 2008.	16. 6. 2008.	27. 10. 2015.
Datum stupanja na snagu SSP-a	1. 2. 2005.	1. 4. 2004.	1. 4. 2009.	1. 5. 2010.	1. 9. 2013.	1. 6. 2015.	1. 4. 2016.

SRBIJA I SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

SSP između Republike Srbije i Evropske zajednice (nakon Ugovora iz Lisabona prava i obaveze preuzela je Evropska unija), Evropske zajednice za atomsku energiju i njihovih država članica potpisan je 29. aprila 2008. u Briselu. Ovim sporazumom je uspostavljen formalni okvir za politički dijalog između ugovornih strana o međunarodnim i regionalnim pitanjima, unapređenje regionalne saradnje, stvaranje zone slobodne trgovine i usklađivanje zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU.

Ciljevi političkog dijaloga su unapređenje integracije Srbije u zajednicu demokratskih država i njeno postepeno približavanje EU; približavanje stavova o međunarodnim pitanjima u vezi sa zajedničkom spoljnom i bezbednosnom politikom (ZSBP) kroz razmenu informacija, regionalnu saradnju i razvoj dobrosusedskih odnosa; zajednički stavovi o bezbednosti i stabilnosti u Evropi, uključujući oblasti obuhvaćene ZSBP-om.

Regionalna saradnja predstavlja jedno od ključnih poglavlja SSP-a i podrazumeva unapređivanje saradnje sa državama obuhvaćenim procesom stabilizacije i pridruživanja, kao i obavezu potpisivanja odgovarajućih bilateralnih ugovora sa ovim državama kojima bi ugovorne strane jedne drugima dale ista prava i pogodnosti koja proizlaze iz Sporazuma.

Jedan od glavnih ciljeva SSP-a je osnivanje zone slobodne trgovine između Srbije i EU u periodu od šest godina. S tim u vezi predviđena je i obaveza usklađivanja zakonodavstva Srbije sa pravnim tekovinama EU u oblastima pravila konkurencije, javnih preduzeća, intelektualne svojine, javnih nabavki, zaštite potrošača, standardizacije i uslova rada.

Istovremeno sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Srbije i EU potpisan je Prelazni trgovinski sporazum (PTS). Odlukom Saveta EU o potpisivanju PTS-a predviđeno je da će se on primenjivati kada Savet EU oceni da Srbija u punoj meri saraduje sa Haškim tribunalom. Odlukom Saveta EU od 7. decembra 2009. odblokirana je primena PTS-a, koji je stupio na snagu 1. februara 2010. Prelazni sporazum se primenjivao do 1. septembra 2013, kada je na snagu stupio SSP.

SPORAZUMI O PRIDRUŽIVANJU

(eng. Association Agreements)

SEKCIJA: EU i države članice

TEMATSKA OBLAST: Politike EU

PRAVNI OSNOV: Čl. 207, 217. i 218. Ugovora o funkcionisanju EU

POVEZANI POJMOVI: Međunarodni sporazumi između Evropske unije i trećih zemalja ili međunarodnih organizacija, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Pravne tekovine Evropske unije, Politika proširenja Evropske unije, Politika susedstva Evropske unije, Mešoviti sporazumi

INTERNET IZVOR: <http://eeas.europa.eu/association>

U skladu sa ugovorom o funkcionisanju EU, Evropska unija je ovlašćena da sa trećim državama ili međunarodnim organizacijama zaključi sporazume o pridruživanju. Takvi sporazumi predviđaju uzajamna prava i obaveze, zajedničke poduhvate i posebne procedure. U suštini, ovi sporazumi stvaraju posebne, privilegovane veze sa državama nečlanicama koje moraju, barem u određenom obimu, učestvovati u sistemu Unije. Međutim, to ne znači da treća država sporazumom o pridruživanju postaje deo institucionalne strukture Unije, odnosno da stiče neki poseban status koji bi joj omogućio da učestvuje u procesu donošenja odluka unutar Unije. U pitanju su međunarodni

sporazumi koji se zaključuju i proizvode pravno dejstvo po pravilima međunarodnog prava. Takvim sporazumima se uspostavljaju bliske veze između ugovornih strana u nizu oblasti koje se nalaze u oblasti primene osnivačkih ugovora Evropske unije. Ono što je karakteristično za ove sporazume jeste da treće države, zavisno od ciljeva sporazuma, preuzimaju deo pravnih tekovina Unije (detaljnije: *Pravne tekovine Evropske unije*).

Sporazume o pridruživanju Evropska unija koristi kao pravni instrument u okviru politike proširenja (detaljnije: *Politika proširenja Evropske unije*), politike susedstva (detaljnije: *Politika susedstva Evropske unije*) ili radi uspostavljanja privilegovanih ekonomskih i političkih odnosa sa trećim državama ili međunarodnim organizacijama. Zavisno od predmeta i svrhe, ovi sporazumi imaju različite nazive: sporazumi o pridruživanju, sporazumi o saradnji, sporazumi o partnerstvu i dr.

Odluku o zaključenju sporazuma o pridruživanju donosi Savet EU jednoglasno, na predlog Evropske komisije i po dobijenoj saglasnosti Evropskog parlamenta. S obzirom na to da predmet sporazuma o pridruživanja obuhvata i pitanja koja se nalaze u podeljenoj nadležnosti između Evropske unije i država članica, ove sporazume po pravilu osim Unije, potpisuju i njene države članice (detaljnije: *Mešoviti sporazumi*). Prisustvo država članica zahteva da oni budu ratifikovani u svim državama članicama u skladu sa njihovim ustavnim pravilima. Kao i svi drugi međunarodni sporazumi koje Unija zaključuje, sporazumi o pridruživanju obavezuju organe EU i države članice.

DELEGACIJA EVROPSKE UNIJE U REPUBLICI SRBIJI

www.europa.rs

